

RELATORIA DE LES JORNADES «AVANÇANT EN L'ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES»

6 i 7 d'octubre de 2022

Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat del Consell de Mallorca
Seu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears, Palma

Neus Tur Bujosa

INTRODUCCIÓ

El 6 i 7 d'octubre de 2022, la Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat del Consell de Mallorca va celebrar les jornades «Avançant en l'abordatge de les violències masclistes» a la seu de Palma de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears.

L'objectiu de les jornades —adreçades a professionals i/o estudiants de diferents àmbits d'intervenció en violències masclistes: operadors judicials, forces i cossos de seguretat de l'Estat, policies locals, personal del sector sanitari, personal del treball social, de la psicologia o de l'educació, etc.; així com a entitats i ciutadania interessada— era el d'oferir estratègies per abordar les violències masclistes, posant èmfasi en els diferents tipus i destacant el tractament de la violència sexual, la violència econòmica, la violència vicària, la violència o la victimització secundària i la violència institucional; per emprendre-les des de diferents àmbits, a partir d'un abordatge integral, transversal i sistèmic radicat en la perspectiva de gènere i interseccional i l'atenció de la diligència deguda.

Paraules clau: *abordatge sistèmic, abordatge integral, violències masclistes, violència o victimització secundària, violència sexual, violència vicària, violència institucional, violència econòmica, diligència deguda, perspectiva de gènere, perspectiva interseccional, estereotips de gènere, treball amb agressors, coordinació interinstitucional, gestió social i comunitària.*

VICTORIA ROSELL AGUILAR

Magistrada i delegada de la Delegació de Govern contra la Violència de Gènere del Govern espanyol

«L'abordatge sistèmic de les violències masclistes i la diligència deguda de l'Estat»

La magistrada Victoria Rosell, actual delegada de la Delegació de Govern contra la Violència de Gènere (DGVG) del Govern espanyol, inicià la seva conferència encoratjant a consultar les dades de la Macroenquesta de violència contra la dona de l'any 2019, feta pel Ministeri d'Igualtat, per plantejar la necessitat d'abordar les violències masclistes de manera integral i sistèmica.

De fet, dades com que el 57 % de les dones a l'Estat espanyol hagin patit algun tipus de violència masclista en algun moment de les seves vides, com que el 40,4 % ha patit assetjament sexual o com que el 6,5 % ha patit violència sexual, demostren que les violències masclistes són un problema sistèmic, per la qual cosa, tal com explica Encarna Bodelón, si la causa no és individual, l'abordatge no ho pot ser.

Per això, i en aquest sentit ho va defensar Rosell, cal no reduir l'abordatge de les violències masclistes únicament al punitivisme perquè, tot i que l'abordatge penal és necessari —encara que els feminismes no ho són—, la justícia individual està condemnada al fracàs.

A més, és imprescindible incorporar mesures antidiscriminació que atenguin, que és discriminatori tot el que reproduïx la desigualtat i, per tant, la necessitat de desenvolupar polítiques d'igualtat, com a eina de prevenció de les violències masclistes.

Perquè encara que la part més coneguda o desenvolupada de la Llei orgànica 1/2004 —així com de la recent entrada en vigor de la Llei 10/2022— sigui la penal o punitiva, la prevenció és essencial, tal com recull la Recomanació 19 del Comitè CEDAW.

Així mateix, l'abordatge sistèmic de les violències masclistes no pot no fer-se sense la incorporació de la perspectiva de gènere a través de la formació d'actors i operadors jurídics i de la detecció i superació d'estereotips masclistes i de gènere.

Uns estereotips que són la causa, més que no pas la mancança de normativa, en opinió de Rosell, de la falta de diligència deguda per part de l'Estat. Una mancança que es pot produir per acció directa o omissió, i també en prevenció i atenció i reparació del dany.

NEREA BARJOLA RAMOS

Politòloga i activista feminista. Autora del llibre *Microfísica sexista del poder*

«Narratives sobre el perill sexual»

La politòloga i autora de *Microfísica sexista del poder*, Nerea Barjola, va explicar com, des de Jack l'Esbudellador, fins al cas d'Alcàsser o les punxades a les discoteques de l'estiu de 2022, els relats de terror sexual funcionen com a textos prescriptius que generen normes de comportament col·lectiu i són també violència sexual.

Perquè les narratives i representacions posen el focus sobre la responsabilitat de les dones i la justificació dels agressors fins a generar normes de conducta, de manera que quan es produeix una agressió sexual i s'espectacularitza a través dels mitjans de comunicació hi ha també una afectació col·lectiva de la violència masclista cap a totes les dones, de manera que les disciplina.

Aquests relats de terror sexual, que Barjola va estudiar en profunditat a partir del cas d'Alcàsser, no han deixat de succeir. Un poder exercit per tots i totes, que es produeix a través de la producció, el manteniment i el consum de les narratives de terror sexual, i que s'actualitzen i es reforcen amb discursos nous —com la necessitat de (més) seguretat per a les dones—, que acaben per convertir les dones en subjectes passius i sense capacitat d'agència i que reforcen, en canvi, els agressors.

Per això resulta imprescindible, en opinió de la politòloga, abordar les violències sexuals des del context, la mirada feminista i la idea que no són les dones les que han de canviar el seu comportament, i desmuntar mites i estereotips.

MARÍA DEL DIEGO BARQUÍN

Psicòloga del Servei d'Atenció Psicològica a Víctimes de Violències Masclistes i les seves Filles i Fills del Consell Insular de Mallorca

«Violència secundària: reobrir la ferida»

La psicòloga del Servei d'Atenció Psicològica a Víctimes de Violències Masclistes i les seves Filles i Fills del Consell Insular de Mallorca, María del Diego Barquín, va iniciar la ponència recordant la definició de violència secundària com el conjunt de costos personals que té per a la víctima d'un fet delictiu la seva inclusió en el procés penal i els efectes sobre la salut. Un dany agreujat a conseqüència del procés judicial/penal.

Tanmateix, si bé el concepte de violència secundària se sol associar al sistema de justícia, cal recordar que també es produeix a nivell social i en l'entorn de la víctima, als mitjans de comunicació i a les xarxes socials. No és un procés lineal ni gradual i, per tat, no existeix un esquema per saber si es produirà, en quin nivell i en quin perfil de víctimes.

La manca de bon tracte i abordatge institucional perpetua i augmenta la violència i suposa una pèrdua de confiança de les víctimes en l'única sortida que els queda, l'Estat, el sistema judicial i els serveis públics.

Per això, cal tenir presents els estereotips, els mandats de gènere, l'existència dels trastorns d'estrès posttraumàtic en les víctimes i la por i els seus patrons de resposta, per tal d'evitar la victimització secundària i desenvolupar i mantenir l'essència de la intervenció pública en l'atenció i abordatge de les violències masclistes: que les dones puguin fer un nou relat de la seva vivència des d'una perspectiva de gènere i no patriarcal i la recuperació de la confiança en l'ésser humà.

Amb aquesta finalitat, és necessària l'autocrítica individual: estereotips, acte de consciència, i l'autocrítica i/o anàlisi d'allò col·lectiu-institucional: què tenim? quins recursos? què passa amb els recursos humans? Unes preguntes que durant el debat van fer coincidir les persones que van assistir a les jornades en la necessitat de més recursos, formació i coordinació per evitar la violència secundària.

SANDRA MUÑOZ

Psiquiatra i metgessa forense de la Comunitat de Madrid

«Una mirada forense a les violències sexuals»

Tal com començà recordant la psiquiatra i metgessa forense Sandra Muñoz, la violència sexual (independentment de si és en context de la parella o no) exercida contra les dones és una forma de violència masclista. És un problema de salut pública i suposa un dany integral a la salut i a nivell social i és estructural; tot això suposa unes característiques específiques i diferents a altres tipus de violències.

A nivell jurídic es fa imprescindible prendre consciència dels mites i estereotips que operen; de les experiències relacionades amb aquest tipus de violència; dels efectes i sentiments a l'hora de treballar amb les víctimes i supervivents, i tenir-ne presents les necessitats, sabent que poden variar i que van variant en el temps.

En aquest sentit és important tenir present que la congruència i linealitat o ordre del relat que exigeix el procés judicial no és real i cal revisar aquesta consideració que es dona en la pràctica jurídica. Perquè a curt i mitjà termini hi pot haver una resposta molt variable. Algunes víctimes tenen necessitat de control i, per tant, canvien les pràctiques sexuals posteriors (s'opta més per relacions obertes o BDSM perquè hi ha pacte explícit previ), també hi ha situacions d'autolesió, menstruacions irregulars i canvis en la salut reproductiva (sòl pelvià, desig sexual...) o canvis emocionals.

Per això resulta imprescindible conèixer els constructes patriarcals a l'hora de valorar els fets i aplicar la perspectiva de gènere posant en context l'origen i l'arrel de la violència, permetent una mirada a la realitat de la víctima, allunyant-se de la idea de víctima perfecta i posant en valor i rellevància les relacions de poder i desigualtat.

Així, cal aplicar també la perspectiva interseccional (en especial els casos de racialització, realitat trans, situació administrativa o salut mental) en l'avaluació, en el diagnòstic i en qualsevol àmbit d'intervenció i millorar la coordinació sanitària-policial-judicial.

CATALINA CANYELLAS GAMUNDÍ

Antropòloga. Autora del llibre *Masclisme i cultura jurídica*

«Una mirada des de l'antropologia»

Davant els estudis precedents que demostraven les vulneracions sistemàtiques de drets en l'accés a la justícia per part de les dones, l'antropòloga Catalina Canyellas es va demanar quina era la cultura que ho sustentava i en què es basava la impunitat que fa que es reproduïxi, constatant que els estereotips i la cultura masclista operen en els jutjats de violència contra les dones de la mateixa manera com opera en la societat.

Aquesta cultura jurídica masclista es percep especialment en la categoria i en la percepció de la víctima a través del paradigma de la víctima ideal com a passiva o submissa (que es correlaciona amb l'ideal de dona de la societat patriarcal), l'estigma de la víctima impostora, l'ànim espuri, la culpabilització de la víctima o el racisme.

Així mateix, ni el propi delictes de violència de gènere és comprès pels actors i operadors jurídics i hi operen altres estereotips, com el de les denúncies falses i la violència, hi estan naturalitzats.

Les conseqüències jurídiques del manteniment del masclisme a la cultura jurídica són el biaix en la interpretació dels fets denunciats, el qüestionament de la credibilitat de les dones, la falta de diligència deguda, la vulneració del dret a la informació, la inaplicabilitat de la norma i la impunitat.

MARINA ESTRANY GRAU

Psicòloga del Servei d'Atenció Psicològica a Víctimes de Violències Masclistes i les seves Filles i Fills del Consell Insular de Mallorca

«Atenció psicològica amb adolescents víctimes de violència de gènere»

La psicòloga del Servei d'Atenció Psicològica a Víctimes de Violències Masclistes i les seves Filles i Fills del Consell Insular de Mallorca Marina Estrany va explicar la necessitat

d'entendre les diferències principals entre la violència masclista patida per adolescents i la patida per dones adultes.

De fet, segons la Macroenquesta de violència contra la dona de l'any 2019, feta pel Ministeri d'Igualtat, el 19,3 % de les adolescents i joves han patit violència física o sexual i el 46,1 % psicològica, enfront del 31,9 % de les dones adultes i, mentre que és a la inversa en el cas de les adultes, només el 27,2 % de les adolescents demana ajuda formal.

A més, el 43,8 % ha patit violència psicològica de control (revisió del mòbil, control de l'activitat o de les relacions socials) i entre el 80 % i el 90 % dels delictes masclistes es relacionen amb les noves tecnologies com a causa o com a prova, sobretot entre la població jove, i s'han convertit en una eina més per exercir violència. Les principals ciberviolències són el sèxting, l'stalking i el cibercontrol.

Com a hipòtesis possibles de la major prevalença de la violència masclista en adolescents, Estrany va plantejar el fet que, per edat, les joves pateixen més violències al tenir major interacció social, així com el fet que la millora de l'educació afectivosexual i de comunicació de grup entre iguals ha conduït a una major consciència; també hi ha la possible constatació que els mites de l'amor romàntic es perpetuen.

Entre les característiques diferencials de la violència de gènere en dones d'entre 16 i 26 anys es troba el fet que es tracta de les primeres relacions (intenses, variades i brusques per l'etapa vital, que fan, a més, que la violència segueixi un patró d'esglaió més que no de cercle) i es naturalitzen patrons mediàtics (models de referència relacionals), les ciberviolències, la gelosia com a prova d'amor i que es produeixen en l'àmbit públic.

SONIA VACCARO

Psicòloga clínica, experta en victimologia i violència masclista, perita forense

«Violència vicària: colpejar on més mal fa»

Creadora el 2012 del terme violència vicària, la psicòloga i experta en violència masclista Sonia Vaccaro va iniciar la ponència recordant que és la violència contra les dones desplaçada sobre les filles i fills, per danyar-les de manera vicària. És a dir, fa referència al mal que s'infligeix als fills i filles amb l'objectiu d'exercir violència contra les dones mares.

És una tipus de violència masclista, és estructural i és un fenomen a l'alça. No tota la violència contra fills i filles és vicària, ni tota la violència vicària acaba en assassinat. Hi ha formes subtils prèvies d'aquest tipus de violència que no tenen perquè desembocar en assassinat, però persisteixen durant anys i infligeixen dolor a dones mares i fills i filles.

Pel que fa al perfil de l'agressor són homes d'entre 30 i 50 anys de qualsevol classe social i nivell d'estudis indiferent, en situació de divorci o procés litigiós, que no accepten la decisió de la dona de posar fi a la relació, sense antecedents penals (tot i que el 74 % presentava indicis de violència de gènere i el 24 % havia estat denunciat), sense patologies psíquiques i que les havien amenaçat prèviament. Cometem el delictes a soles, en ús de custòdia compartida o règim de visites, i només el 5 % empra arma de foc.

Tanmateix, continuen operant els estereotips masclistes, com la dissociació per a dones sobre la perillositat dels agressors, però no per a fills i filles, la concepció/mite del *pater*

famílias, els estereotips família tradicional/patriarcat, la falsedat del testimoni de les mares o el mite de l'equanimitat entre dos adults en el sistema judicial.

L'interès superior del menor encara és una cosa a reivindicar. Els homes que exerceixen violència masclista no són ni poden ser uns bons pares.

CARLA VALL I DURAN

Advocada i criminòloga, experta en drets humans i en l'abordatge i la prevenció de les violències masclistes

«Manual per a víctimes i supervivents»

L'advocada experta en l'abordatge de les violències masclistes Carla Vall va iniciar la presentació del seu llibre *Manual per a víctimes i supervivents* recordant que el procés penal pot ser en si mateix una pena, però també un procés que pot ser terapèutic i de reparació, si es tenen en compte les necessitats de les víctimes de violència masclista.

Per això és imprescindible que l'advocacia es plantegi l'acompanyament de les dones en les diferents etapes del procés: l'abans, el durant i el després; des de la capacitació i, com a professionals, fent la feina de la millor manera possible.

Per aquest motiu, resulta imprescindible entendre com funciona el cicle de la violència i la criminologia de les víctimes, atenent sempre al seu relat com a font d'expertesa. Com explicava Carla Vall, citant Rita Segato, «no hi ha ningú més expert en les seves vides que les pròpies dones». A més, cal oferir recursos d'altres professionals i desmuntar mites i estereotips, com ara la concepció de l'entorn com a factor de risc o protecció. Un espai que, especialment en el cas dels menors i d'ençà de la pandèmia, no és l'espai segur que implica el mite.

Pel que fa a les fases, cal recordar a les víctimes que no són responsables de la violència patida i que no l'estan patint només elles (l'abans); explicar què es trobaran en el procés per augmentar la seva seguretat, evitar la victimització secundària i gestionar correctament les expectatives de les víctimes sobre el que el sistema els pot oferir (el durant), i assegurar la reparació del dany i la recuperació de la vida.

Finalment, pel que fa al procés com a justícia restaurativa és important també un abordatge comunitari perquè, en cas que el sistema de justícia falli, les dones puguin trobar estratègies fora del sistema de justícia, com ara grups d'iguals per compartir experiències i dolor o altres mecanismes de justícia restaurativa informal.

LUCÍA AVILÉS PALACIOS

Magistrada de l'Audiència Provincial de Barcelona

«Nous reptes contra la violència de gènere. La violència econòmica»

Lucía Avilés, magistrada de l'Audiència Provincial de Barcelona i autora de la sentència pionera per impagament de pensions com a forma de violència masclista (Sentència de 22 de juliol de 2021 del Jutjat Penal núm. 2 de Mataró), va centrar la seva ponència en la violència econòmica com una forma de violència masclista i com a nou repte per al món

jurídic i per a la societat en el conjunt, i en la necessitat de modificar l'article 4.2 del Codi penal.

D'acord amb Avilés, la violència econòmica consisteix a limitar o controlar de manera injustificada i intencionada l'accés de les dones als recursos econòmics de la família o de la parella; reduir-ne o anul·lar-ne la capacitat econòmica (independència econòmica i autonomia financera) per a mantenir-se a ella mateixa, a les seves filles i fills, i/o per a continuar els seus hàbits anteriors, amb l'objectiu que segueixin depenent de l'agressor i minvar les possibilitats d'escapar de la violència. Entre les tipologies de violència econòmica (encara que no són exhaustives) trobam el control econòmic, l'explotació econòmica o el sabotatge laboral, així com també formes de violència econòmica institucional.

Tanmateix, encara que en trobam referències en l'article 3 del Conveni d'Istanbul (i, per tant, ratificat per l'Estat espanyol) i sí està recollida en alguns ordenaments autonòmics, és encara un buit legal o un punt cec de l'ordenament jurídic.

Per aquest motiu resulta imprescindible que es reguli a nivell estatal la violència econòmica com una forma de violència masclista, fet que permetrà la uniformitat i coherència de l'ordenament jurídic, s'adaptarà al Conveni d'Istanbul, podrà interferir en la suspensió del règim de visites, tendran una tramitació preferent, les denúncies comptaran amb assessorament jurídic, es podrà valorar més adequadament la dimensió real de la violència de gènere i es podran adoptar mesures cautelars.

ANA MARÍA OVEJERO PUENTE

Tècnica de l'Àrea de Seguretat i Justícia. Institució del Defensor del Poble

«La feina del Defensor del Poble en la lluita contra la violència de gènere i en la protecció de les víctimes»

La Sra. María Ovejero, tècnica de l'Àrea de Seguretat i Justícia, va exposar la feina del Defensor del Poble en la lluita contra les dones i la protecció de les víctimes. La institució té capacitat d'inspecció i de control del funcionament de l'Administració i opera des de la defensa de la normativa vigent i com a garantia de drets fonamentals. La seva feina suposa un toc d'atenció a les errades del sistema, per a protegir i reparar les víctimes i, en definitiva, com a eina per a la deguda diligència.

Les fases en les quals treballa el Defensor són la de detecció (respecte a l'agilització de les denúncies, l'aplicació del Protocol d'atenció a les víctimes o l'evitació de la victimització secundària; així com en els criteris per a la valoració del risc o els protocols d'atenció forense, entre d'altres) i la d'emergència (millorant el procés d'acreditació de la condició de víctima i els plans personals d'intervenció, i supervisant els centres d'acollida d'emergències i les xarxes autonòmiques d'habitatge).

També intervé en la fase d'enjudiciament: evitant victimitzacions secundàries, en els casos de dilacions indegudes, en la formació del torn d'ofici o en la millora de la qualitat dels informes de valoració forense i la millora de la intervenció del ministeri fiscal, entre d'altres.

En la fase d'integració social de les víctimes, intervé a través de la feina amb comunitats autònomes i ens locals: supervisant polítiques pressupostàries, en la formació especialitzada dels serveis d'atenció jurídica, en instruments de comunicació i col·laboració

o en la reparació del dany de les víctimes. I finalment, també treballa en la fase de sensibilització i conscienciació.

Els instruments d'intervenció de la institució són reactius (queixes de la ciutadania, associacions o persones amb interès legítim, a través de suggeriments, recordatoris de deures legals i recomanacions) i proactius (davant queixes i actuacions d'ofici, en estudis i en cooperació amb organismes internacionals de supervisió) mitjançant l'emissió d'informes, reports internacionals, intervenció a les Corts Generals, a través del recurs d'empara i del recurs d'inconstitucionalitat.

ENRIQUE SÁNCHEZ NAVARRETE

Psicòleg del cos superior de tècnics d'institucions penitenciàries

«Intervenció penitenciària sobre violència masclista: programes, utilitat i eficàcia»

El psicòleg Enrique Sánchez Navarrete va exposar la realitat dels programes d'intervenció penitenciaris i treball amb homes agressors (i algunes dones) per a erradicar la violència masclista. Una necessitat recollida en l'article 16 del Conveni d'Istanbul i en què la prioritat de l'actuació pública és la víctima, pel que s'han de fer i es fan en coordinació amb els serveis especialitzats d'atenció a les víctimes.

Els objectius dels programes són: erradicar les violències i reduir les dades de reincidència; modificar aquells factors de risc dinàmics que recerca assenyala com a rellevants en els delinqüents de gènere; facilitar l'adherència i la receptivitat al tractament des d'un enfocament positiu i introduir millores en el funcionament psicològic dels participants.

Entre els diferents programes destaca el «Pria-ma», per a delictes relacionats amb la violència de gènere (en l'àmbit de la parella o exparella). El programa, desenvolupat des de l'any 2015, es basa en l'enfocament conductual (entendre el procés de presa de decisions), la perspectiva de gènere, l'aplicació del model RNR (de risc, necessitat i responsivitat) i el de les bones vides (partint de les potencialitat dels homes, com ara el fet que puguin ser terrorífics amb les seves parelles, però vulguin ser bons pares); així com la prevenció de recaigudes, ensenyant eines per a identificar el que els fa generar les conductes violentes i ser capaços d'aturar-ho.

A més, institucions penitenciàries disposa també de programes per a delictes de violència sexual —tant sobre dones com sobre menors— i en consumidors i distribuïdors de pornografia infantil a la xarxa.

Les dades assenyalen que es tracta de programes moderadament efectius, on la reincidència és lleugerament menor en homes que han passat pels programes que pels que no. El que és necessari, per a Sánchez Navarrete, és connectar aquests programes amb la intervenció social o comunitària.

VENUS SENSE CÀNON

Associació de dones supervivents de violència de gènere
«Presentació del projecte "Trencar el silenci"»

Venus sense Cànon és un grup de dones supervivents de violència de gènere dedicades a l'apoderament feminista i l'acompanyament de dones que han patit violència masclista a través de l'ajuda mútua, l'enxarxament entre iguals i la realització de tallers. El grup va néixer arran del taller Empoderament, feminisme i creativitat, organitzat per la Fundació IRES en col·laboració amb el Casal Solleric el setembre de 2018, i impartit per Laura Marte —artista mallorquina amb un recorregut ampli en temàtiques de gènere— i Anna Fortuna —educadora social de la Fundació IRES. Actualment compta amb 80 dones.

Durant les jornades van presentar el projecte «Trencar el silenci», un recull de cartes escrites per les supervivents i integrants de Venus sense Cànon que seran editades per la Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat del Consell de Mallorca, en format llibre, i que serà presentat el proper 23 de novembre al Centre Flassaders de Palma.

Per a les integrants de Venus sense Cànon el procés de creació del llibre ha estat terapèutic i sanador, perquè el patriarcat funciona silenciament i invisibilitzant, limitant l'accés a la paraula i, per tant, al poder. Per això trencar el silenci és la primera passa per a començar a transformar.

SERVEIS PÚBLICS D'ATENCIÓ I ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

Regina Muntaner, de la Coordinació Autònoma de Salut i Gènere del Govern de les Illes Balears; Jaume Riera, responsable de la UFAM a la comissaria de Manacor; Dolores Puertas, advocada del Servei d'Atenció Jurídica a les Violències Masclistes del Consell de Mallorca, i Rosalía Roquero, psicòloga i coordinadora del Projecte Aurora del Consell de Mallorca

Taula rodona: «Cap passa enrere»

La taula rodona «Cap passa enrere» va centrar el debat sobre el desenvolupament de la diligència deguda per part dels serveis públics d'atenció i abordatge de les violències masclistes, coincidint amb la necessitat de capacitació dels professionals i d'una major coordinació entre els serveis per a un abordatge i una atenció de les violències masclistes correctes i per eliminar la victimització secundària.

Per la seva banda, Regina Muntaner, de la Coordinació Autònoma de Salut i Gènere del Govern de les Illes Balears, va assegurar que actuar d'acord amb el principi de diligència deguda en l'àmbit de la salut pública és prevenció primària, secundària i terciària. Així, els objectius de la prevenció primària són el reforç de les estratègies que permeten fer front a les violències masclistes i visibilitzar-les com un problema de salut pública, a través del disseny, la implementació i l'avaluació d'estratègies; la consulta jove en centres d'educació secundària i programes d'educació per a la salut; així com la incorporació de la perspectiva de gènere a l'educació dels professionals sanitaris. En aquest sentit, va denunciar la manca de formació en salut i gènere en els currículums de formacions sanitàries i, per extensió, la manca de capacitació del personal per a detectar factors de risc que poden conduir a la imprudència temerària o a la inacció, entre d'altres.

Pel que fa a la prevenció secundària i terciària, Muntaner va explicar que en l'actualitat totes les comunitats autònomes es troben en un procés de reflexió per a detectar i millorar l'atenció i l'assistència a víctimes i va defensar la necessitat d'una visió en xarxa i calidoscòpica, d'un engranatge continuat que permeti fer un treball interseccional i coordinat.

Per la seva banda, el responsable de la Unitat d'Atenció a la Família i a la Dona (UFAM) de la comissaria de Manacor, Jaume Riera, va centrar la seva exposició en els elements de la diligència deguda per part dels membres dels cossos i forces de seguretat a partir de l'especialització: unes dependències adients i adequades a les necessitats de les víctimes, la millora dels mitjans tecnològics, la prevenció, la intervenció i la protecció de les víctimes; l'aptitud i la formació dels agents implicats, l'atenció personalitzada i de qualitat i, en definitiva, l'evitament de la victimització secundària.

Pel que fa al Servei d'Atenció Jurídica a les Violències Masclistes del Consell de Mallorca, Dolores Puertas va explicar que es tracta d'un servei que la Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat ofereix a la Part Forana de Mallorca i que consta de sis punts d'informació i orientació jurídica en matèria de dret civil, penal, administratiu, laboral, internacional i estrangeria. Les persones beneficiàries d'aquest servei són les dones, de qualsevol nacionalitat, víctimes de violència masclista que necessitin assessorament, orientació i informació jurídica; així com el personal de diferents serveis susceptibles d'atendre dones.

Finalment, pel que fa al Projecte Aurora del Consell de Mallorca —nascut en el context de pandèmia de la covid-19 com a servei d'emergència per a dones que patien violència en els seus domicilis i també per a dones que volen deixar la prostitució, i recentment també per a persones víctimes de violència LGTBIQfòbica— la psicòloga i coordinadora Rosalía Roquero va explicar les estratègies a seguir per a una atenció de qualitat, a partir de plantejar la pregunta següent: què necessiten les dones que arriben al servei?

Així, d'acord amb Roquero, és necessari afavorir l'adaptació al servei i fer-lo acollidor per a les víctimes, disposar d'un protocol de derivació on es marquin pautes per al treball amb les dones sense posar-ne en risc la seguretat, la conscienciació basada en la sororitat, la participació activa de les dones en el seu procés de recuperació i la coordinació amb altres serveis, entre d'altres.

CONCLUSIONS

Si bé el contingut i l'abast de les jornades «Avançant en l'abordatge de les violències masclistes» va ser ampli i divers, els conductors diversos van creuar totes les ponències i aportacions de les expertes i professionals assistents. Unes conclusions comunes que dibuixen, a més, les necessitats i els reptes per a la millora de l'abordatge i atenció de les violències masclistes a casa nostra.

Així, va quedar palesa la necessitat d'un abordatge integral —des de la prevenció fins a la reparació del dany— i multidisciplinari de totes les violències masclistes, que impliqui diferents àmbits, com la sanitat, l'educació, el sistema de justícia, els cossos i forces de seguretat de l'Estat, el sistema penitenciari, els serveis d'atenció, de protecció i de reparació a víctimes, etc., així com de totes les institucions públiques.

A més, es va fer evident la necessitat d'abordar des de la perspectiva de gènere i inteseccional i millorar —pel que fa al contingut i a l'abast— la capacitat dels professionals i dels treballadors públics; eliminar els estereotips de gènere i la cultura masclista que opera de manera habitual; assegurar la prevenció i l'atenció adequada, i evitar la violència institucional i la victimització secundària, de manera que s'actui d'acord amb el principi de diligència deguda.

Finalment, destaca també la importància atorgada durant totes les jornades a l'abordatge i a la gestió social i comunitària de les violències masclistes.